

ԱԿՕՍ

Թ Ի Ի 9 4 2 • 2 3 Մ Ա Յ Ի Ս 2 0 1 4

Կեղրոնականցիներ կ'ողեկոչեն Յ. Ճ. Սիրուհին

Համբավոր գրող, հրատարակիչ և բանասեր Յ. Ճ. Սիրուհի պիտի ողբերգի՝ 30 Մայիս Ուրբաթ երեկոյ ժամը՝ 20.30-ին, Ֆերիդուղի Ն. Շիրինոյու սրահին մէջ, իր երեմնի վարժարանին՝ Կեղրոնականի ուսուցիչ և սաներուն կողմէ: Եսանի և Կեղրոնականի մէջ ուսանած Սիրուհի, դեռ Կեղրոնականի աշակերտ կ'աշխատակցի «Մասի» Հանդէսին: 1907-ին կը բանասերուի իբրև թէ արդիւնաւոր թերթի Պոլիս բերելու յանձնարարով: Իր շրջանի մտաւորականութեան հետ կը հիմնէ Եսանի և Կեղրոնականի սանուց միութիւնները: Բարձրագոյն ուսումը կը ստանայ Պոլսոյ Համալսարանի իրաւաբանական ճիւղին մէջ: Գրութիւնները լայն կը տեսնեն շրջանի գրեթէ բոլոր թերթերուն: Դանիէլ Վարուժանի և Կոստան Զարեանի հետ հրատարակած են «Նաւասարդ» տարեգիրքը: 1915-ի արհաւիրքէն կը փրկուի պատահաբար: 1922-ին կը հաստատուի Թուամիա: 1944-ին կ'աքսորուի տասը տարի: Իր գրի առած հազարաւոր էջերը կորուստի կը մատուցին բանասերութեան շրջանին: Կը վերակրի գրական գործունէութեան: Բազմաթիւ հատորներու կարեւորագոյններէն է՝ քառահատոր «Պոլիս և Իր Կեղր» անուն գործը:

Քէսապցիք՝ հարազատներուն մօտ

Մարտ ամսու քանակական օրերուն, անլի քան երեք փոքրիկ ի վեր շարունակուող Սուրբոյ թաղաքացիական պատերազմը հասած էր հայաբնակ Քէսապ թաղաքը: Շուրջով վերահասու եղանք թէ այս պատերազմական բնակավայրի հայ բնակչութիւնը մեծաւ մասամբ փոխադրուած էր հարեան Լաթաքիա թաղաքը: Միայն մօտ երեսուն փոքրեցեալ հրաժարուած էին պապենական փոխընկերու և համակերպուած էին ի պահանջել հարկին մահը իրենց սեփական օճախի մէջ ընդունելու խորհուրդին: Սակայն Քէսապ գրաւող յորդանները զիրենք բնօրին հանեցին փոխընկերու և իբրև թէ Լաթաքիա փոխադրուելու պատրաստակով բերին թուրքիա: Արարին Գործող Նախարարութիւնը փորձեց անգամ մը եւս ճշմարտութիւնը շրջել և համայն աշխարհին քարոզել թէ թուրքիա մարդասիրական դրոյններով ապաստան կը հանդիսանայ պատերազմէն փոխուած սուրիահայութեան: Այս դժոխային պայմաններու մէջ միակ սփոփիչ գարգացումը գոյացաւ այն պահուն, երբ իշխանութիւնները համոզուեցան եկողները հայաբնակ Վարքիլըզիոյ փոխադրելու:

ԼՈՒՍՆԱԿԱՐ՝ ՅԱՐՈՒԹ ԷԶՄԵՆԵԱՆ

Այդ պահին երբ Վարքիլըզիոյ հայերը գլխավորութեամբ գիւղապետին ու թաղային խորհուրդի արեւնապետին, լծուեցան իրենց ազգակիցներուն կենսիկ պայմանները կարելի չափով բարելաւելու գործին: Անշուշտ որ դիրքին չէր իրենց գործը, քանի որ եկողներու մօտ կը տիրէր անարդարութեան պարտաճանաչ խոնարհութիւնը: Վարքիլըզիները շուրջով դուրս եկան անակնկալի շարունակ և թուրքիոյ Հայոց Պարբիտարքարանի և իսթանպուլահայութեան գորակ-

ցութիւնն ալ վայելելով կարճ ժամանակի մէջ դաստարեցին պիտանի պայմանները: Նկատելի ունենալով որ եկողները հարազատներ ունէին Լիբանանի մէջ, ուստի ամենապարամբանական լուծումը պիտի ըլլար զիրենք փոխադրել Պէյրութ: Քանի որ եկողները անցագիր չունէին, գիւղի վարիչները և Պարբիտարքական Աթոռի պարասխանապատներ իշխանութիւններու հետ կապ հաստատելով փութացին անհրաժեշտ

Անուշեան եւ երկու լրագրողներ՝ Արիս Նալճըր եւ Յարութ Էքմանեան կ'ընկերակցէին քէսապցիներուն: Իսկ Լիբանանի մէջ գիրներ դիմաւորելու համար օդակայան եկած էին իբրևանահայ գործիչներ:

Ուղեկցողները վերադարձին երբ կը փոխանցէին իրենց փառաբանութիւնները, շեշտը կը դնէին մին դրական, մին ժխտական երկու երեւոյթներու վրայ: Անոնք նախ փառաբանուած էին դիմաւորելու համար օդակայան եկող պատուիրակութեան կազմակերպուածութիւնն ու կարգապահութիւնը: Գնահատանքով կ'արտայայտուէին այդ պարկերներու մասին: Իսկ իբրև ժխտական երեւոյթ անոնք կը մարտնչէին նոյն պատուիրակութեան ներկայացուցիչներու անհարգողութիւնը թուրքիայէն եկողներու նկատմամբ: Արդարեւ այդ մթնոլորտը զգալի էր լուրը հաղորդող յաջորդ օրուայ «Ազդակ»ի էջերուն մէջ: «Ազդակ» անտեսած էր թուրքիոյ հայոց փառած հոգաբարձութիւնը եւ կազմակերպչական աշխատութիւնը եւ քէսապցիներու Լիբանան ժամանումը վերագրած էր կուսակցական ջանասիրութեան: Աս երեւոյթը ընդգծում յառաջացուցած էր քէսապցիներուն ընկերակցող կազմին վրայ, որոնց փրամադրութիւնը իր արտաքինումը գրաւ Պոլսոյ հայերէն օրաթերթերու մէջ թաթուլ Հայր Սուրբի ստորագրութեամբ: Պարբիտարք նշել որ ազգայնականութիւնով թունաւորուած միտքերը դեռ փակախի բաւական փրստ են հայ ժողովուրդի հոգեբան գիտակցելու եւ այդ ուղղութեամբ պարզած ռազմավարութիւն ձեւաւորելու համար:

Պապը կանգ առաւ պատուիրակութեան մօտ

Ս. Պապը հրաւիրեցին Տիգրանակերպ-Ամէպ

Տիգրայէթի Սուր թաղամասի նախկին քաղաքապետ Ապրուլլահ Տէմիրպաշ այս նոր շրջանին թէն չի շարունակել քաղաքապետի պաշտօնը, բայց ընդմիջար կը շարունակէ մնալ պատմիչին վրայ, ի նպաստ իր թաղաքին:

Արդարեւ նախկին քաղաքապետը քաղաքի գանազան ազգային ու կրօնական հասարականութիւններու ներկայացուցիչներէն բաղկացած «Քառասնաց խորհուրդ»-ի ներկայացուցիչներու խումբով մը գացին Հոմ ու Վարիկանի մէջ այցելութիւն մը փոփոխ Ֆրանսիական Պապին:

Ս. Պապը Չորեքշաբթի օրուայ արարողութեանէ ետք ժողովուրդը ողջունելու պահուն յարկապէս յիշեց Տիգրանակերպի պատուիրակութիւնը, ըսելով՝ «Կողջունեմ Տիգրայէթի ժամանած խորհուրդը»: Պապը անկի վերջ կ'առաւ առաւ պատուիրակութեան մօտ, որ Տէմիրպաշ առիթը ունեցաւ Նորին Սրբութեան խնդրել, որ աղօթէ հաշտութեան գործընթացի յարարեւութեան համար: Պապը փոխադարձաբար յայտնեց որ կը ցանկայ Ասորոյն օրինութիւնը իրենց վրայ, քանի որ կը կարեւորը անոնց ջանքերը:

Ռամազան Եավուզի ստորագրութեամբ ՏՏԱ գործակալութեան փոխանցած լրագրութեան համաձայն առաջին անգամ է որ Տիգրայէթի պատուիրակութիւնը մը Վարիկանի մէջ կ'այցելէ Պապին: Ապրուլլահ Տէմիրպաշ անցելու փոքրիկ ժամագրութիւն ինդրած ու ստացած էր դրական պատասխան: Այդ պատասխանէն ետք Ս. Պապի կողմէ ընդունուած էր Տէմիրպաշի գլխավորած Քառասնաց խորհուրդի պատուիր-

ակութիւնը, որ կը բաղկանար հեփեմալ անձերէն՝ հայոց Սուրբ Կիրակոս Եկեղեցոյ թաղական խորհուրդի արեւնապետ Վարդգէս Էրկուն Այբը, ատրեցոց Սուրբ Ասորուածաին Եկեղեցոյ արեւնապետ Ծաբարէր, Քաղղեացոց եկեղեցոյ արեւնապետ Եսուֆ Գարաբայը, Թիւրքմէն Ալեվիներու փոքր չասան Պայքութ, Հոգեւորականաց Զօրակցութեան միութեան արեւնապետ Զահիր Չիֆթգուրան, Պօքարիկ-Ի Շէյ Նաքշի Սայա, Տէրսիմի հանրամասօթ առաջնորդ Շէյ Սայիփի թողը Մուհամմէր Աքար եւ Տուօք-Ի թաղաքապետ Շէլքէթ Մուհամմէր Օսման:

Շուրջ փառը վայրկեան փեւած այցելութեանէ ետք այս մասին լրացուցիչ փեղեկութիւններ փոխանցող Տէմիրպաշ ապա խօսեցաւ՝ «Փրեսակցութեան ընթացքին Պապէն խնդրեցինք, որ աղօթէ թուրքիայէն ներս սկիզբ առած հաշտութեան գործընթացի յարարեւութեան ու յաջողութեան համար: Բացարկութիւններ փոփոխ փոքրեք հասարակներու եւ մշակոյթներու ներկայացուցիչներ բաղկացած Քառասնաց խորհուրդի գործունէութեան մասին: Խնդրեցինք նաեւ, որ բարեխօսէ Տիգրայէթի թաղաքի պարիսպներուն ՌՆՆԷԱՔՕ-ի Համաշխարհային Մշակոյթի Ժառանգութեան ցանկին մէջ գրանցուելուն: Մեր բնատուր ինդրանքներու մանրամասնութիւնները պարունակող նամակը յանձնեցինք իրեն: Մինչ այդ գինք հրաւիրեցինք նաեւ մեր թաղաքը: Իսկ Ս. Պապը օրինեց մեր աշխարհութիւնը, ըսելով՝ «Ապրուած ձեզ հետ»: Անշուշտ որ շարունակ պիտի ըլլանք, եթէ Պապը ընդունէ մեր հրաւերը»:

«ՓՈՔՐԻԿ»ներու համար

ՍԱՐԳԻՍ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ
sseropyan@agos.com.tr

Միտքի (առայժմ 6-10 փարեկանի միջոյ) փոքր, «Կարդանք, խօսանք, Դիպեք, Լսենք, Գրենք, Խնդրանք, Լուծենք, Բաժնենք, Ստեղծենք, Զուարճանք, Երեւակայենք, Ստրկինք...»

Այս բոլորը սակայն ընենք ո՛չ թէ որպէս դաս կամ պարտականութիւն, այլ իբրև խաղ, ինչպէս պիտի հեզներ գրողը՝ «Պարապ վախարի խաղալիք», մեր համակարգիչներուն դիմաց, շտրիկ «Նորին Սրբութիւն» google»-ի...:

Կենսիկ մեծ մարդ համակարգիչին դէմը անցնողներու, համացանցի սիրահարուածներու, բայց յարկապէս «փոքրիկ»ներուն՝ դասերէն դուրս մնացած ժամերուն իրականացնելու համար խումբ մը գաղափարապաշարներու կողմէ յղացուած համակարգչային ծրագիր մըն է խնդրայ առարկայ կայքէ-

ջը, որ կը կոչուի «Փոքրիկ», ուր կրնար մտնել «google»-էն, գրելով՝ «www.pokrig.org», եւ ահա ձեր համակարգիչին վրայ պիտի բացուի.- Դասական, Արդի, Առակ, Առասպելական, Հրեթաթաշար, Կրակարան, անուն 6 կոճակներով կայքէջ մը:

«Փոքրիկ»ը կը պարփակէ առայժմ որոշ թիւով հրեթաթներ, որոնց թիւը ամէն ամիս ու փետական պիտի բարձրանայ եւ շուրջով պիտի գայ օրը՝ երբ դուք կայքէջի արխիւնէ պիտի ստիպուիք փնտրել ու կանչել, օրինակ՝ Ղազարոս Աղայեանի կամ Յովհաննէս Թումանեանի յարուցիչ նկարագրող-ամբողջող հրեթաթները, այս ինչ գծագրիչին կամ այն ինչ հրեթաթասացին գործերը կամ պարմամները:

Բայց արդէն մեր սիւնակին չափը անցուցինք, ուստի կարճ խօսքով, բացէք «www.pokrig.org»-ը եւ ընթացիկեցէք, առնուազն, եթէ կան, փրան փոքրիկներուն համար: ***

20 Մայիսի երեկոյան Գարակէօզեան Տան հիմնադրամն 100-ամեակի յանձնախումբի հրաւերով Ն. Շիրինոյու սրահ ժամանողները բաժնեկից եղան այս եզակի նախանշանութեան, ու ներկաները կայքէջի իրականացման առթիւ ջերմօրէն շնորհակարտեցին գլխավոր նախանշանակի Աննա Թուրայը եւ իր գործակից փրանեսկներով արժէքաւոր արուեստագիտներն ու աշխատակիցները:

Յորեկանական յանձնախումբին Հայկ Աղայեան, Տիգրան Կիպրեզի, Գարակէօզեանի սաներ եւ Արար Աղայեան

NGO-էն NPO 42 տարի

Եւ 19, քոյրս 16 տարեկան էր, երբ այդ երգիքին տակ մէկտեղուեցանք: Շուրջ 25 ընկերներով աղբարագիր մը յանձնեցինք Պատրիարքարան, յայտնելով թէ վաւերացուիլ կ'ուզենք իբրև Պոլսոյ գիւղի Սուրբ Երեց Մանկանց Եկեղեցոյ «Սայաթ Նովա Դպրաց Դաս երգչախումբ»:

Անսովոր երեւոյթ մըն էր այդ, քանի որ քաղաքիս մէջ գործող քսանի մօտ երգչախումբերը տասնամեակներ առաջ ձեւաւորուած էին յատկապէս այ Հայկական Հոմ բնակչութիւնն ունեցող թաղերու եկեղեցիներու շուրջ:

Իր բնական ընթացքին մէջ ողբերգութիւն ստեղծելիք այդ դիմումը սակայն որոշ վերապահութիւններու տեղի տուաւ ստանդին Հերթին: Բիշ չէին այն հոգեւորական կամ աշխարհական անձինք, որոնք իսկոյն լծուած էին այս նոր յայտնութիւնը վարկաբեկելու գործին: Բազում մեկնաբանութիւններ կ'ուղղէին Պատրիարք Արքեպիսկոպոսին, որպէսզի ան չվաւերացնէ այդ կայքէջը:

Առարկութիւններ կու գային խումբին որդեգրած անունը շուրջ: Չէին պատշաճեցնել Սայաթ Նովայի անունը, եկեղեցական կազմակերպութեան մը համար: Ի՞նչ զարմանալի, պատմութիւնը կը վկայէ թէ նախքան նահատակուիլը մեծ աշուղին վերջին խօսքերը եղած են. «Ձերմանամ թիլխատան, տէ՛սնէնէն Խատան»:

Այդ բոլորը արդէն անցելու եղան եւ Սայաթ Նովա երգչախումբը թերթիս լույս տեսած օր պիտի նշէ իր Հիմնադրութեան 42-ամեակը:

Մեծ հպարտութեամբ կրնամ ըսել թէ փետր 42 տարիներու մասին է խօսքը:

Այսօր ուրախութեամբ կարելի է հաստատել թէ իրաւացի եղան 42 տարիները ստալ մեղի դէմ առաքիղները: Անցող ժամանակի ընթացքին մենք միշտ յաղուեցանք իրենց ընդվզումը, զգոհութիւնը, բարեութիւնը, անհանդուրժողականութիւնը արդարացին էր այս բանը ըրիք սերնդափոխութեամբ հանդերձ: Կը նշանակէ թէ յաղուեցանք պաշտօն մեր ուրոյն դիմագիծը, ինչ որ այսօր ալ կը շարունակէ խոչընդոտ դառնալ բոլոր անոնց համար, որոնք չեն կրնար համակերպուիլ երկերային կեանքի զարգացումներուն եւ կը մնան սովորականին, աւանդականին, արդէն իսկ փորձուածին կառչած մնալ:

Սայաթ Նովա երգչախումբի Հիմնադրութեան տարիներուն թէ երկրի մէջ եւ թէ արեւմտեան կողմն աշխարհի, կը տիրէ Փօրիքի մէջ 1968-ին ծայր սուղ եւ ապա համայն աշխարհը ողորդ երիտասարդական ապստամբութեան ողբին: Այդ ողբի պոստալայութեան մէջ ցոյցացումն է Սայաթ Նովա երգչախումբը, որ իր կարգին որոշ մաշեցում մը ապրելով հանդերձ յաղուած է այդ իրիպան ջիւղը վառ պահել մինչեւ օրը:

Մի գուցէ այս յատկութիւնն է, որ պոստալայ այս մէկտեղուած դուրս բերաւ սովորական դպրաց դասի մը սահմանունէն եւ վերածեց Հասարակական կազմակերպութեան: Եթէ այդպիսիները համաշխարհային գետնի վրայ կը կոչուին NGO, այսինքն ո՛չ պետական կազմակերպութիւն, մենք այ ինքնաբերաբար պիտի համարուինք NPO, այսինքն ո՛չ Պատրիարքական կազմակերպութիւն:

Թիւրիմացութիւնը կանխելու համար նշենք որ NGO չի նշանակեր Հակապետական, ուստի NPO այ պիտի չնշանակէ Հակապատրիարքական: Այստեղ նշուածը իշխանութիւնը եւ անոր կանոնները յարգելով հանդերձ անկախ գաղափարութեան, ազատ մտքի ու կամքի նկատմամբ նախանշանները ըլլալն է:

Ողջո՛յն 42 ամեակին, որը ո՛յն այդ անցնող 42 տարիներու արտադրութիւնն ու կուսակուած նոր շունչով գէպի ապագայ տանող նոր սերունդին:

Զահրապի 90-ամեակը այս փարի փոնեցին հեռաւոր Նիւ Եորքի մէջ

Նիւ Եորքի Էսասեն- Կեղրոնկան Սասնի Միութեան վարչութիւնը հանդիսութիւն մը կազմակերպած էր Պոլսահայ մեծահամբաւ բանաստեղծ Զահրապի ծննդեան 90-ամեակի ճշգրիտ թուականին՝ 10 Մայիս 2014 Շաբաթ երեկոյ, Սրբ. Նահապետայ Եկեղեցոյ սրահին մէջ, որ կարարեալ գրական վայելքի մը վերածուցաւ շնորհիւ Պոլսէն այս առթիւ հրախորուած Անայիս Եալպրզճեանի ներկայութեան եւ իր արփասանած բովանդակալից սրբի խօսքին, ինչպէս նաեւ ամուսնի վարպետ Սիլվա Կոմիկեանի մօտ 40 վայրկեան տևող «Զահրապի հարգումներ»-ը ընթացող գործերու արքայանորթութեան: Պարտիք յայտնել որ միջոցառումին փայլը անցնուց Տոքթ. Հրանդ Մարգարեանի Զահրապի գրականութեան վերլուծումներով հարստացած համապարփակ բանախօսութիւնը:

Բայց Տոքթ.ը մեծ անակնկալը պահած էր վերջաւորութեան: Ան ծանօթացուց իր թարգմանութեամբ հրատարակուած եւ դեռ փարսանէն նոր դուրս եկած, Զահրապի 153 բանաստեղծութիւններու անգլերէն թարգմանութիւնը:

Երեկոյթին, Պերճ Թիւրապեան իր կիթառով ու երգով մեկնաբանեց Զահրապի փառերէն յորինումները: Զուարթ Պալըբճեան ալ իր ելոյթով փայլ անցնուց հանդիսութեան: Գնահատելի աշխատանք փարուած էր Միութեան վարչութեան կողմէ, որուն սիրուն ու հոգին էր Արթուր Կիրակոս: 200 հոգիանոց սրահը լիովին լեցուն էր, հիւրերուն մէջ էին քաղաքի հոգեւորական դասէն երկու քահանայ հայրեր: Վերջաւորութեան ներկաներուն բաժնուցաւ 90-ամեակի կարկանդակը, որով արարին

հասա Պէյսայի հայահոծ թաղամասի այս անմոռանալի գիշերը:

Անայիս Եալպրզճեան-Զահրապի սրբի խօսքը (Փոքր յայտումներով)

... Նախ խօսքովակնիմ որ խօսք կ'առնեմ խորունկ յուզականութեամբ. Յուզում, որ կը պարփակէ իր մէջ ուրախութիւն, բայց նոյնպէս ցաւ: Այս հոգեվիճակով է որ կը ներկայանամ ձեզի: Այս երկու հակասական տրամադրութիւններու առկայութիւնը ինքնին իրաւացի է, երբ ի մտի ունենանք թէ ինչ պայմաններու բերումով է որ ես բեմ եմ ելեր այսօր:

Ես բախըր ունեցայ կենսք մը ամբողջ ամենամօտը, ամենամերթիւմը ըլլալու մեծ բանաստեղծի մը որուն ծննդեան ճիշդ ու ճիշդ 90րդ փարեղարձը կը յիշարակենք այսօր: Կարեւոր նկատեցիք այս թուականը, ինքն ալ նոյնքան եւ անելի կարեւոր կը սեպել, հապա ինչո՞ր բազմաթիւ քերականութեան մէջ կրկնէր 10 Մայիս 1924-ը որպէս ցուլ, ցուլի ծնունդ յիշարակումով:

Այսօր երբ ձեզի խօսք կ'ուղղեմ սիրելիներ, թերեւ կարծով թէ շալկեր եմ դիտին պարտականութիւն մը. «ամենամօտը Զահրապին, ո՞վ գիտէ ինչեր ունի պարմելիք...»

Ձեզմէ ոմանք, նոյնիսկ շարք մօտէն ճանչցան զինքը, հեքը շփուցան եւ գիտնէ թէ ինչպիսին էր ան, թէ գիտեր ամենքին սիրտը գրաւել իր ընդոծին ջերմութեամբ, սրամտութեամբ, զուարթաստութեամբ եւ ուրախ գուրթ փրամադրութեամբ: Բայց ջնոնանք որ մարդը ունի բազմաթիւ երեսակներ եւ ես փեսայ ու արքեցայ այդ ամենքը փոխն ի փոխ: Մինչ գիտակից եղայ որ կողքիս ունէի մեծ գրող մը –նեւրոզամիտ եղէք, որ այսպէս կը կոչեմ զինքը որպէս իմ եւ բազմաթիւ հեղինակատր

գրագէտներու կարծիքով- եւ թէ հիմնական էր հասկացողութեամբ դիմադրել իր կենսադալին վերիվայրումները:

Գաղտնիք չէ, որ ես ակադեմական պարտաւորութիւն չեմ ունեցած, կարենալ բզկի բզկի վերլուծելու համար Զահրապի բանաստեղծութիւնը: Դուր ալ յուսամ նման պահանջ չունիք ինձմէ: Այդ ըրին շարքեր ու շարքեր: Թէ ամենքն ալ նոյնքան արաւ՛կ էին այդ ընելու: Ես գիրքիս մէջ առի գրախօսականները բարձրամակարդակ գրագրութեան, որոնք ընդհանրապէս դրական գնահատում ունեցեր են, եւ ուրիշներ՝ որոնք խճճեմ, ժխտական մօտեցեր են: Ամենքն ալ իրենց կարգին արժեքատր գրիչներ, որոնք արքայայտեր են իրենց ազգայն կարծիքը:

Ուրեմն ինչպէս ըսի, ինձմէ պէտք չէ սպասել հեղինակատր ուսումնասիրութիւն մը. արդէն այդ ըրաւ Տոքթ. Հրանդ Մարգարեանը:

Ինձի համար Զահրապը մեծ է բանաստեղծութեան բնագաւառէն ներս իր բերած յեղաշրջումով: Մինչ այդ նուիրի

գործում դասական, քնարեղական քերթողութիւնը փակնուրայ եղաւ իր «նորարար» ոճով, նիւթով, թէքնիք փոփոխակներով, աշխարհայեացքով: Այս «նորարար» բառը այդ շրջանին կերտուցաւ Յակոբ Մարթայեանի կողմէ:

Անարարակոյս յեղաշրջիլը լաւ է, բայց բաւական է գրող մը մեծացնելու համար: Միջոցին գրագէտը կրնայ ինչալ դիտին, սովորականին, առօրեային, հասարակին, պարզունի ծուղակը եւ հոն արգելափակով յայտնեն: Զարեհ իր բանաստեղծական լեզուով է ներգործութեամբ, ուշիմութեամբ եւ սրամտութեամբ կրցաւ իրապարակ բանաստեղծականութիւն մը ներմուծել ամենէն «հասարակ» տրեղադրած երեւոյթներու մէջ: Թարուն է այդ կշիռը, բառերու շարահարումին, անոնց բծախնդրէն ընթրումին, իրենց երին թաղումը եւ զգացումի գուրգորութիւններ թելադրող խորութիւնը դրսեւորելու իր վարպետութեան մէջ: Այդ է որ զինք «ուրիշ, փարբեր, իրովի» դարձուց:

Ես միշտ հիացող եղայ իր բանաստեղծութեան, բայց ուղղակի բախեցայ մեծ գրողի մը երբ երկար փորձերու պրպարումի լծուցայ եւ պարտաւորեցի յետ իր մտի հրապարակում վերջին երկու հարորները՝ «Անրիպ թերթ» եւ «Եկեր եմ կ'երթամ այսպէս որու ինչ»-ը: Իքնագովութիւն չ'ըլլար, եթէ կրկնեմ թէ շարք աշխատեցայ եւ յամառեցայ հազար ու մէկ խոչընդոյթի դիմաց, երբ առերես եկայ անոնց հետ: Թէ ամէն գրական աշխատութիւն յարաբերութեան արդիւնք է եղեր. արքեցայ այդ ծանր բայց անուշ փորձառութիւնը: Ես նախապէս գիրք պարտաւորեմ չէի. ինձի համար նոր աշխարհ մըն էր այդ եւ կարծես Զարեհն ալ պիտի սպաշըր տեսնելով թէ իր կենսի ընկեր, գործի կին եւ փանփիկինը կրնար նման աշխատութեան մը երեք ճերմակ դուրս գալ: Այս հասկանութիւնս հասարակուցաւ հանգամանք ունեցող մէկ քանի գրագէտի կողմէ, ընդոր Տոքթ. Հրանդ Մարգարեանի, որոնք բարի եղան ըսելու թէ «մեծ գործ» կարարած եմ: Ընդհանրապէս եմ իրենց, որոնք միջնորդած եղան որ ինքնավարութիւն վերաշահին: Մինչ «Արդեօք» մը կը փարսանէր մրքիս մէջ: Բացարթեմ.

«Հեղինակատր նկատուած դէմք մը անփրկելի եւ անփրկող նկատուելի էր «Անրիպ Թերթ» հարկաւ, որ Զարեհին անփրկուելը արխիներէ պղեղով, լոյս աշխարհ բերելու 4-5 փարունս դժուարին աշխարհանքի մը պարուն էր:

Ուրախ եմ որ «Անպարտ Սալորենին» չեղայ Զարեհին մահէն վերջ: Ներդրի ամբողջ ուժս եւ ջանքիս զինք վառ պահել, այնպէս ինչպէս եղաւ իր կենդանութեան շրջանին. ամենքին սիրելի, պաշտելի Զահրապը: Այսօրուան այս հոյակապ հանդիսութիւնը կու գայ ապացուցանել, թէ յաջողեմ եւ առաքելութեանս մէջ –հոգ չէ թէ ո՞չ թէ իր ծնած, ապրած, անոր ոգին ներշնչուած, հոն սրեղծագործած Պոլսոյ մէջ, այլ հեռաւոր Նիւ Եորքի ակերուն: Թէ ինչո՞ր ոչ հոն. գործօնները բազմաերեսակ եւ բազմաթիւ են, որոնց վրայ լաւ է ջանդադրիլ եւ ուրեմն չարխիլ:

Ես շնորհակալ եմ ձեզի: Երջանկացար եւ երջանկացուցիք, յիշեցնելով թէ Զահրապ մը եկաւ անցաւ, այն «Լաճը» որ մեր դուռը բախեց եւ փախաւ, պահ մը բարձրացնելով մեզ մինչեւ բանաստեղծութեան բարձրաթիւն ու ամորթից ոլորտները:

Ինչպէս վեր կրկնեցիք, Զարեհի բնական արամտութիւններն ալ իրենց ասանդութիւնը ունին եւ նշանատր են: Որպէսզի գուարթ յօթով մը վերջացնենք եւ իր հոգին ալ խայրայ ուրախութեամբ, անա հար մը անոնցմէ:

Ճաշկերոյթի մը ընթացքին երբ երեւիլի հիւրեր բաժակաճառեր արքայանեցին, ներկաները սկսան միաբերան պահանջել որ Զահրապն ալ խօսի: Գիտէք թէ լաւ հոնքոր մը չէր, ուրեմն կը խոսափէր խօսք առնել: Ուրքի կանգնեցաւ, բաժակը վերցուց եւ հանդիսատրապէս ըսաւ. «Բաժակ կը բարձրացնեմ...» կարարեալ լոյսին փրկեց սրահին մէջ, որ սպասման մէջ է թէ ինչպէ՞ս պիտի բարբառի Զահրապը: Ու նա վերջացուց «...եւ վար կը դնեմ»: Գահ գահ մը պայթեցաւ սրահին մէջ ...ճիշդ այսօրուան պէս:

Այսպէս եւ ալ հերկելով Զարեհի օրինակին եւ ձեր համբերութիւնը չսպառելու միտումով բաժակ վար կը դնեմ եւ կ'իջնեմ վար...:

Օ՛ն, Տարեանի համար

Թրքահայոց իրականութեան մէջ եկեղեցիներ կը յիշուին սուրբերու անուններով, իսկ դպրոցները հազիւ մի քանի բացառութեամբ՝ հիմնադիր բարերարներու կամ մանկավարժներու անուններով: Այդ բացառութիւններէն կարելի է նշել Կեղրոնկանը, նորահասարակ Հրանդ Տիկը դպրոցը եւ ընդհանրապէս անունէ գուրկ Եփրատի Հայոց միջնակարգ վարժարանը:

19 Մայիս երկուշաբթի առաւօր խմբագրարուն այցելեցին Պաքըրգիլի թաղային խորհուրդի անունով Հերմինէ Պէլիտլու, Մարի Եանճը եւ Արման Աքըբէօզ: Հիւրերը մանրամասնութիւններ փոխանցեցին թաղի պարմական վարժարանի նորակառոյց շէքի շինութեան մասին:

Հայ ժողովուրդը ազգապահպանման խնդրին մէջ պաշարամունքի կողքին կարեւորագոյն գործօնը համարած է ուսումը, կրթութիւնը, հեքեաբար դպրոցը: Նախանձախնդիր եղած է դպրոցի նկատմամբ: Զանցած է միշտ ներկայանալի պահի

դպրոցի շէքը: Խնամակալներ սիրած են եթէ ոչ ամէն փարի, բայց գոնէ երկու կամ երեք փարին անգամ մը ամբողջ բաժիններով ներկել, նորոգել շէքը: Սակայն հիմնական դպրոցաշինութիւնը միշտ բաւական դժուար հասանելի երազ մը եղած է մեր կրթական կենսի մէջ: Օրինակի համար Կեղրոնկան վարժարանը յարակից շէքէն բաժիններու յանդիմով գրեթէ կրկնապարկած է դպրոցի փարքերը, առանց դիմելու նոր շինութեան: Այս մասին առաջին օրինակը եղաւ Օրթագիլի Թարգմանաց Կարժարանը, որ պահելով հանդերձ ինչ շէքի պարքերը, ներքուստ ի հիմանէ նոր շէք կառուցեց:

Անի իխրակ քայլի մը դիմած է Պաքըրգիլի թաղական խորհուրդը, որ կը պահէ Տարեանի պարմական շէքը եւ կողքի փարքերին վրայ կը կառուցէ ամբողջովին նոր ու արդիաշունչ դպրոց մը: Արդէն անցեալ ամիս արարեցաւ դպրոցի շինութիւնը: Այժմ աշխարհաբար կը

փարուի ներքին սարքաւորումներու, ջուրի ու էլեկտրականութեան ցանցի կազմութեան ու այլ մանր գործերու համար, որ ըստ նախապետութեան պիտի շարունակուի մինչեւ նոր ուսման փարքին սկիզբը կամ առաւելագոյն առաջին եռամսեայի արարին:

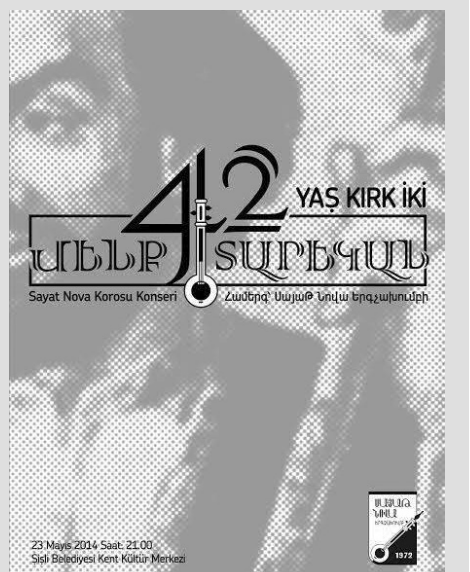
Թաղական խորհուրդի անդամներուն մեզի ներկայացուցած նախագիծերէն յայտնի կը դառնայ թէ Պաքըրգիլ իսկապէս կ'օժտուի արդիաշունչ դպրոցով մը, որուն համար անկեղծօրէն կը գոչենք «Ձեր վարձքը կարար»:

Թաղականութիւնը այս սկսած շինութեան մանրամասնութիւնները ժողովուրդին փոխանցելու համար 28 Մայիս 2014 Չորեքշաբթի օր կազմակերպած է ընթրիք մը, որ կը կայանայ վարժարանի պարկէզին մէջ:

Այժմ թրքահայութեան առջեւ գոյացած հրամայական մըն է օժանդակել այս նուիրեալ աշխարհներին եւ թերեցեւ այդ ծանր բեռը սրանմաններուն հոգը:

Պարուղը ծառէն հեռու չէ ինկած

Թերթիս լոյս տեսած օրը, Շիշլիի նորակառոյց «Բէնթ» մշակոյթի կեդրոնին մէջ պիտի կայանայ Սայաթ Նովա երգչախումբի յորելնական համերգը: Հիմնարկութեան 42-ամեակին ձօնուած համերգին պիտի մասնակցին նաեւ երգչախումբի նախկին վարիչներ: Արդարեւ «Շոփէն» ծածկանունով ծանօթ Յակոբ Տօքմէճեան՝ Թորոնթոյէն, նախկին խմբավարներէն Մելիք ԿալրիօֆԼոս Անճէլեսէն ժամանեցին Իսթանպուլ յորելնական այս համերգին մասնակցելու համար: «Մշոյ երգեր» խորագրեալ համերգով յիշողութիւններու մէջ դրոշմուած Լուսինէ Մարքիբոսեան, մանկանց երգչախումբի վարչակազար գործիչներ՝ խմբավար Գէորգ Գալիթեան եւ դաշնակահար Տարոն Էրմէն, առաջին անգամ խաչարար Աւերիսեանի ծննդեան 70-ամեակի ձօնուած համերգի միջոցաւ Սայաթ Նովայիցներու հեք համագործակցող քանոնահար Կարինէ Յովհաննիսեան եւ երգչախումբի կարիք մը նախկին անդամներ այս եզակի համերգին ներկայ գտնուելու համար հագած են բեմային փարագ:

Խումբի կրքեր սերունդի անդամներու կազմակերպչական կարողութիւնով բեմարարուած համերգին ընդհանուր խմբավարն է Մելիքեան Զաման: Երգեցողութիւններուն կ'ընկերակցի ժողովրդական գործիչներէ բաղկացող նուագախումբ մը: Կազմակերպիչները մտադրած են համերգի տեսողութեամբ փաստագրական ֆիլմով մը ներկայացնել նաեւ խումբին պարմականը:

Ամբողջովին Սայաթ Նովա երգչա-

Մենք մրսանք Չարենցի Անտան Արուեստի եւ Գրականութեան թանգարան, որը վերջերս նորոգուել էր եւ բացել իր «Մշակութային ճեմարան» մշակութային ցուցադրութիւնը: Թանգարանը չէր սպասում գիշերուան, երբի այն պարճանում, որ այս 5 օրաներում պիտում էր մշակական գիշեր. ցերեկուայ լոյսը չէր թափանցում ներս:

Թանգարանների օր

ԾՈՎԻՆԱՐ ԼՈՔՄԱԿԵՐՁԵԱՆ
dzovinar@rambler.ru

Համաձայնեք, որ մարդու բնակեցրած տունը միայն իրեն համար է տուն, իսկ հիւրի համար՝ թանգարան: Թանգարանները սովորաբար այցելում են հիւրեր-գրասաշրջիկներ, որոնք իրենց գրասաշրջութեան ամենամեծ յաջողութիւնն են համարում իսկական տան մէջ հիւրընկալուելը: Միայն թանգարանների օրը տեղի բնակիչը հիւր է դառնում սեփական բաղադրում եւ մրնում թանգարաններ: Այդ օրը, այսինքն թանգարանների օրը, սկսում է նախորդող գիշերուանից, որը կոչւում է «Թանգարանների գիշեր»: Տօնը դա առաջին հերթին մարդաշարութիւն է: Երեւանի 39 թանգարաններ Մայիսի 17-ին բացեցին իրենց դռները մարդկային հոսքի համար: Որոշ թանգարաններ դիմաւորում էին այցելուներին իրենց մշակական ցուցադրումներով, սակայն մեծաւ մասամբ այդ օրուայ առթիւ պարուսպուած էին յարուկ ծրագրեր:

Հաց մեր հանապազորդ տուր մեզ այսօր

Այդ օրը մեզ ամէն ինչ թանգարանային էր երեւում.

օրինակ, Վերնիսաժը իր նմոշներով, յարկապէս գորգերի բաժինը... յանկարծ Վերնիսաժի յարակից փողոցում ծառի տակ տեղադրուած մի գոյգ յոգնած փղամարդու կոշիկներ... Մայիսի 17, ժամը 3 էր: Մենք որոշել էինք սկսել մեր արշաւը պարմութեան թանգարանից եւ պարկերասրահից, որոնք ընդհանուր մուտք ունեն, սակայն մեզ յայտնեցին, որ Թանգարանային գիշերը սկսուելու է երեկոյեան 6-ից, որը տեղի է մինչեւ գիշերուայ 12-ը: Այդ հանգամանքը մեզ ամենեւին էլ չուսահարեց: Ծէնքի ճիշդ հակառակ կողմը Արամի 1 հասցեով մենք մրսանք Չարենցի Անտան Արուեստի եւ Գրականութեան թանգարան, որը վերջերս նորոգուել էր եւ բացել իր «Մշակութային ճեմարան» մշակական ցուցադրութիւնը: Թանգարանը չէր սպասում գիշերուան, երբի այն պարճանում, որ այս 5 օրաներում պիտում էր մշակական գիշեր. ցերեկուայ լոյսը չէր թափանցում ներս եւ եթէ դիմենք այլաբանական լեզուին, ապա սրահներում ներկայացուած էր մեր ազգի աչքի լոյսը. նիւթեր, կապուած հայ գրականութեան, թարգմանի, կինոյի եւ երաժշտութեան գործիչների հետ: Յուցադրութեան ընտրանին կազմուել էր, ա.) Գրականութեան 520 ֆոնդերից (հասարածոներ), որի ձեռագրային ենթաբաժինը

նր ընդգրկում է 362.536 նիւթեր, բ.) Թարգմանական 451 ֆոնդերից 250.293 նիւթեր, գ.) Երաժշտութեան 182 ֆոնդերի 155.992 նիւթերից, դ.) Կինօֆոնդերը 80 են, ունեն 66.000 նիւթ:

Յուցադրութիւնը սկսում էր խաչապուր Արովեանի դիմանկարով, գործ Ֆրիդրիխ Լուդվիգ ֆոն Մայդերփի, այնուհետեւ բաց դուռաւ էր նրա երկրաչափութեան փերքը, որը ցուցադրում էր Արովեանի ձեռագիրը, մի ֆենոմեն, որը համակարգիչի դարում վերացել է, մինչդեռ ձեռագիրը աւելին է աւում մարդու մասին, քան ինքը մարդը, ինչպէս նաեւ նրա անձնական իրերը, որոնցով հարուստ է ամէն թանգարան: Այսպիսով ճանաչելի անունը փանում է դէպի անձնօթ աշխարհ, որի մասին խօսում են կեանքի մանրամասները (ասում են չէ՞, որ Աստուած մանրամասների մէջ է թաքնուած). ահա Ռաֆայէլ Պարկանեանի դանակապրճանակը, փարուսաձեւ ժամացոյցը, համրիչը, Նար-Դոսի կուժը, Վրթանէս Փափագեանի դրամապանակը, Միսաք Մեծարենցի մարանին, Սիամանթոյի ծոցափերքը, Վիլիամ Սարոյեանին փրումաժ յուշանուէրը՝ 70-ամեակի առիթով, Սիպիլի (Չապէլ Ասատրոյ) զարդարուփը, ծոցափերքն ու նամակները, իսկ սա Ծիրվանգալէի, Գարրիէլ Սունդուկեանի, Ռաֆֆու աշխարասենեակներն են՝ իրենց Թիֆլիսեան բնակարաններում...

Յուցադրութիւնը բարձրաձայն է եւ ոչ մի գիշեր իր ցերեկներով չի բաւեր լիակապար ծանօթութեան համար, ցերեկներին համարում է անակնկալ ձայներով. հեռախօսի ընկալիչը մօտեցնում են ակնաչիղ եւ ասումսրող Սուրէն Քոչարեանը արքայասնում է Թումանեանի «Մարօ»-ն, ձեռքը դնում են պարսի եւ մրիկ եւ անում Վահրամ Փափագեանի «Լինել թէ չլինել»-ը, երաժշտական սրահում Կոմիտասը «Մոկաց Միրզա»-ն է երգում...

Յակոբեան թէ՛ Բրունի

Ժամը 6-ին պարկերասրահը լեցում է այցելուներով. բացի հիմնական ցուցադրութիւնից ուշադրութեան է արժանանում Յակոբ Յակոբեանի ցուցահանդէսը: «Ինչո՞ւ մարդկանց գովաբանը պարկերում չեն», հարցնում է ինձ ընկերուհիս: «Երբ մի բան պակասում է, մնացածը աւելի խօսում է դառնում, մի՞թէ հայ գործիչների անձնական իրերը կամ մեր այսօրուայ տեսած կոշիկները ծառի տակ չէին պարմում իրենց փրոջ մասին, այդ կոշիկները հենց ինքը փրն էր»: Չափազանց հեքաքրքիր իրաւական նկարիչ Պրունօ Պրունիի գործերը կարելի էր համեմատել Յակոբեանի նկարների հետ եւ պիտի ասեմ, որ Յակոբեանը շահում էր այդ համեմատութիւնից. Պրունօն շարք համարճակ էր ու հեքաքրքիր, Յակոբեանը աւելի մեծ էր իր խորութեամբ...

Գիշերը ամփոփեցինք Սպենդիարեանի պուրակում՝ ունկնդրելով Սպենդիարեանի անտան դպրոցի սաների ձագ-նուազայանքի կարարումները: Գիշերուայ 24-ին մարտնոյր ասարարուց եւ մէկը չկար մասնակիցներից, որ չփափաքէր կոշիկների մէջ թողնել իր յոգնութիւնը եւ ուրաքուպիկ հասնել տուն...:

Իրաւ քիմ նոփոցնոր բառ մը սորվեցայ, շիտակը կ'ուզէք նէ փէք ալ խօջ կնաց. «Կայքէջ» բառը կիտցողուն կան Հէլպէթ ամմա վատահ Հմ քիմ շատ մարդ առաջին անգամ պիտի իմանայ: Կայքէջը «վէպ սայֆարը»ն Հայերէնն է: Ինտո՞ր կտաք, աղուոր բառ չէ՞. էս շատ հաւնեցայ: Ախ քա, սա աշխարհքիս էն աղուոր լեզուն՝ իմ Հայերէնս, ինտոր ալ ճկուն է ամէն տեսակ նոր բառ. ստեղծելու յարմար: Կը յուսամ քիմ ասէկ հոքը սրի սրի պիտի իմանաք սա բառը եւ չօճոխներն ալ սորվելով պիտի կործանեն: Պագի թէքնօլտիի նոր բառերուն համար ամէն լեզու իրեն կէօրէ պան մը կը յարմարցունէ կոր: էն առաջ հատրկամիչ կ'ընեն կոր հոքը կը վարժուին կոր: Ձորիհանկ, համակարգիչ բառը նոր իմացայ նէ փէք թօհաֆիս կացած էր, ամա Հիմա շատ ալ անյարմար չի դար կոր անկաճիս:

Խօսքը չերկնցնեմ. Գարակեցեանի Հիմարկութեան հարուստեանիկն առիթով էլզած դանազան տօնախմբութիւններուն, փէք օգտակար պան մը տահա աւելցուց: Ինթէրնէթի վրան չօճոխներուն համար Հայերէն, էլլէնճէլի կայքէջ մը պատրաստուեցաւ քիմ խաղեր խաղան, պատկերներ տեսանս, Հէքեաթներ, պատմութիւններ կարդան եւ մտիկ ընեն: Յանձնախումբ մը ամիսներէ ի վեր սա պանին կը պատրաստուէր կոր: Համայնքիս ծանօթ քանի Հոգիներ սա փրծէլին սիրայօժար մաս կազմելու համար ծառք սուէին, Հէքեաթներ կարգացին, խաղթներ ըրին: Ովքեր աշխատեցան ովքեր... էս ամէն մէկուն անունը չիտամ Հիմա, ինտոր է նէ մօտ օրէն կ'իմանաք:

էն առաջ ստ անիմաստն բառած պաները պատրաստուեցան, հոքէն անոնց վրան կարդալով էփաղէկ աշխատեցան եւ վերջապէս աշխատութիւններու արդիւնքը առնելու վախտը էկաւ:

Աս շարաթ կայքէջը ոէսմէն կը պացուէ կոր: Երեքաբթի օրը Ֆէրիդուլի Նազար Շիրիօլու սրահին մէջ վարչութիւնները իլէն կրթական մշակները եւ աշխատութեան էմէք տուողները հաւաքուելով «Փոքրիկ Հէքեաթարան» անունը սրուած կայքէջին բացման հանգիստութեան ներկայ կանուեցան: Շատ ճիշդ պանի մը առաջին քայլը նետուած էլաւ, մաղթներ արդիւնաբեր ըլլայ տէ չօճոխներին ստ սասթներով առէւէն չէլած գործիքէն Հայերէն պաներ մըն ալ սորվին:

ՀԱՄԲԱՐՉՄԱՆ ԵՒ ՏԱՐԵԴԱՐՉԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Փ. ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՅԻ ՄԷՋ

ՀՈՎԱՆԱԻՐՈՒԹԵԱՄԲ Լ.Ա.Տ. ՄԵՄՐՈՂ Բ. ՊԱՏՐԻԱՐԸ ՀՕՐ

Մեր Տիրոջ Յիսուս Քրիստոսի Համբարձման Տօնին եւ Հիւանդանոցի հիմնարկութեան 182-րդ տարեդարձի առթիւ 29 Մայիս 2014 Հինգշաբթի, առաւօտ Հիւանդանոցի Ս. Փրկիչ Մատրան մէջ կատարելի արարողութեանց պիտի հանդիսապետէ՝

ԳԵՐՊ. Տ. ԶԱՔԷՈՍ Ծ. ՎՐԴ. ՕՏԱՆԵԱՆ

Ս. Պատարագը պիտի մատուցանէ՝
Արժ. Տ. Տրդատ Քինյ. Ուզունեան
Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ Հիւանդանոցի Հոգեւոր Հովի՛ւ՝
Արժ. Տ. Գէորգ Ա. Քինյ. Չնարեան

Ս. Սեղանին պիտի սպասարկեն բարեշնորի սարկաւազներ Յակոբ Փափագեան եւ Վահրամ Լիւլճեան:

Երգեցողութիւնները պիտի կատարուին Ս. Վարդանանց Դպրաց Դաս Երգչախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ Տիար Ատրուշան Հալաճեանի եւ երգեհոնահարութեամբ Տիկին Լուսի Գահվէճիօղլուի:

Ի ժամ Ս. Պատարագի, պիտի կատարուի Հայրապետական Մաղանք եւ յաւարտ Ս. Պատարագի Հոգեհանգստեան Պաշտօն Հաստատութեանս Հիմնադիր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՄԻՐԱ ՊԷՋՃԵԱՆ-Ի

Ու հաստատութեանս բարերար՝

ԿԻՒՊԷՆԿԵԱՆ ԳԵՐԴԱՏԱՆ-Ի

համայն հանգուցել անդամներու հոգուցն ի հանգիստ: Ապա Հիւանդանոցի յարկաբաժիններու մէջ պիտի կատարուի խաչահանգստեան կարգ:

Նոյն օրուայ երեկոյին կրօնական եւ աշխարհիկ հանդիսութեամբ պիտի տօնուի Հիւանդանոցի 182-րդ տարեդարձը, նախագահութեամբ՝

Պատրիարքական Ընդհանուր Փոխանորդ

ԲԱՐՉ. Տ. ԱՐԱՄ Ս. ԱՐՔ. ԱՔԷՇԵԱՆ-Ի

Սիրով կը հրաւիրենք մեր համայնքի սիրելի անդամները մասնակցելու սոյն տօնախմբութեան եւ յիշատակի ոգեկոչման արարողութեանց:

Հոգաբարձութիւն

Ս. Փ. Ազգային Հիւանդանոցի

Սկիզբ Ժամերգութեան	09.00
Ս. Պատարագ	10.30
Երեկոյեան Ժամ.	18.00
Սիրոյ Սեղան	19.00

ԱԿՕՍ

ԱՐՏՕՆՍԵՒՐ՝ AGOS YAYINCILIK BASIM HİZMETLERİ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. անունով՝ Բահիլ Տիք, ՀԻՄՆԱԳԻՐ՝ Հրանդ Տիք, ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉ՝ Ռոպեր Բոֆթաշ, ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Ֆերիա Պալանճար, ՀԱՍՑԷ՝ Հալաքեարկազի Պողոթյան, Սեպաթ Ափթ. 74, յարկաբաժին 1 Օսմանյեյ, Խոթանալու: Հեռաձայն՝ 0212 296 23 64 - 0212 231 56 94 Ֆաքս. 0212 247 55 19 ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ՝ Տիսիա Սիսիեր Վեյ Օֆաթ Ա.Շ. «Կուպու Տիսիա Պարմեյի» 100. Ելլ Մահալլեյի, Պաղճըլար-Խոթանալու: Հեռաձայն՝ 0212 629 08 08 ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝ Թուրքիա՝ 6 ամսուան 90 ԹԼ. փարեկան 175 ԹԼ. Երոպա՝ 6 ամսուան 95 Երո, փարեկան՝ 180 Երո, Ամերիկա եւ Գանալա՝ 6 ամսուան 130 Տոլար, փարեկան 250 Տոլար, Աստրալիա՝ 6 ամսուան 150 Տոլար, փարեկան 275 Տոլար: www.agos.com.tr - agos@agos.com.tr

Երուանդ, Արքաշէս եւ Սմբար

ՍԱՐԳԻՍ ՍԵՐՈՎԱԵԱՆ
sseropyan@agos.com.tr

Երուանդ Սանապրուկի մահէն յետոյ երբ կը բազմի Հայոց գահին վրայ, կասկածելով Սանապրուկի զաւակներէն, որ չըլլայ թէ դաւադրութիւն սարքեն իրեն դէմ, բոլորին կորորել կու տայ: Սանապրուկի սերունդէն կը մնայ միմիայն փոքրիկ փոքր մը՝ Արքաշէս անունով, զոր իր սպիտակ կ'աննէ ու կը փախցնէ Հեր գաւառի մօտակայքը Մաղխազանի հովիտներու մօտ, ուրկէ լուր կը դրկէ Արքաշէսի դայեակ՝ Սմբար Բագրատունիին, որ կը բնակէր Սպեր գաւառի Սմբարաւան գիւղը: Այս Սմբարը, Բիրար Բագրատունի որդին էր, եւ ինչպէս նախապէս ալ նշած էինք, բագրատունեաց իշխանական փոքրիկ ազգ ներկայացուցիչները Արշակունի արքայական փոքրիկ թագաւորներն էին, այսինքն, առանց Բագրատունի իշխաններուն կողմէ թագադրուելու թագաւորողը ապօրինի կը համարուէր:

Ուրեմն Սմբարը երբ կը լսէ Սանապրուկի մահուան եւ անոր զաւակներուն կորուստեան գոյժը, հեզու առնելով Սմբարանուշ եւ Սմբարուհի անուն երկու աղջիկները կը փրակն ու փրկուորէր Բաբեղոյի ամրոցը, իր քաջարի մարդոցմէ ամրոցին պահապաններ կը դնէ եւ ինքն ալ քանի մը հոգիով կ'երթայ մանուկ Արքաշէսին փնտրելու:

Երուանդ, լսելով Սմբարի մարդորութիւնը, մարդիկ կը դրկէ, որ գրեթէ ու ճերքակալն զինքը: Սմբար կը գրնէ մանուկ Արքաշէսին, բայց հետապնդումն փրկուելու համար ծագուելով կը կերպարանափոխուի եւ երկար ժամանակ կը թափառի լեռներու եւ դաշտերու վրայ, պարսպաբերելով հովիտներու վրաններու մէջ, մինչեւ որ յարմար պահ մը գտնուի կ'անցնի Պարսկաստան ու կ'երթայ պարսիկներու Գարեհի թագաւորի մօտ: Քանի որ Սմբար Բագրատունին վաղօրօք ծանօթ էր թագաւորին, մեծ ընդունելութիւն կը գտնէ Գարեհի պալատին մէջ, երախան նոյնպէս կ'ապրի թագաւորի

որդիներուն հետ, նոյնիսկ Գարեհի կողմէ յարկացում յարուկ տեղեր:

Արքաշէսի փախուստէն շար կ'անհանգստանայ Երուանդ, միտքը կը փրաննէ այն գաղափարով, որ Պարսկաստանի մէջ Սմբարի կողմէ իր թագաւորութեան դէմ չարիք կը նկատուի: Եւ ան կը վճռէ ամէն փրեսակ միջոցներ գործադրել, կանխելու համար սպառնացող վրանները: Պարսկաստանը կ'ուղարկէ պարսից թագաւորի մօտ մեծամեծ նուէրներով, փորձելով համոզել, որ Արքաշէսին իր ձեռքը յանձնէ:

«Իմ արհեստակց, իմ հարազատ, կը գրէ ան պարսիկ թագաւորին, ինչո՞ւ այդ մարտի Արքաշէսին կը պահես եւ ինձի ու իմ թագաւորութեան հակառակորդ կը սնուցանես, ինչո՞ւ ականջ կու տաս այդ ազգակց Սմբարի խօսքերուն, որ իբր թէ Արքաշէսը Սանապրուկի որդին է: Ան կը ջանայ հովիտներու եւ նախորդներու որդին Արշակունի դարձնել, փրարձայներով, որ իբր թէ ան քու արհեստակցոյ ու հարազատն է: Ան Սանապրուկի որդին չէ, Սմբարը խաբուելով մարտի փոքր մը գտեր է եւ պարսպ փեղը աղմուկ կը բարձրացնէ...»:

Երուանդ նոյն կերպ պարսկաստաններ ալ կը դրկէ Սմբարին, ըսելով թէ «ինչո՞ւ պարսպ փեղ այդքան նեղութիւն կը կրես: Սպիտակ սուրբի հաւաքուով այդ մարի փոքան ինձ հակառակորդ կը հասցնես»: Եւ սակայն ամէն ազգամ, Երուանդ երկուքէն ալ փրհած պարսպխաններ կը սրանար: Տեսնելով, որ ուրիշ ճար չունի, Երուանդ մարդիկ կ'ուղարկէ Բաբեղոյ, կորորել կու տայ ամրոցի պահապան քաջերը, կը գերեզմանէ Սմբարի դուստրերը, կը փրակն ու փակէ Անի (Կամախ) ամրոցի մէջ :

Երուանդաշար եւ Երուանդակերտ քաղաքներու հիմնադրութիւնը

Երուանդի թագաւորութեան ժամանակ Երասխ (Արաքս կամ Արազ) գետը բաւականաչափ հեռացած էր Արմափրի բլուրէն, իսկ երբ ձմեռը երկարաւոր ըլլար, հիսափային քամիները կը ստեղծէին գետը եւ արբունիքը կը գրկուէր խմելու ջուրէն: Այդ պարագային Երուանդ արբունիքը Արմափրէն կը տեղափոխէր դէպի արեւմուտք, միակտոր ապառաժ բլուրի մը վրայ, որուն մէկ կողմը կը շրջափակէր Երասխը, իսկ դիմացէն կը հոսէր Ախուրեան գետը: Երուանդ կը պարսպապարէր բլուրը, ժայռերուն մէջ փորուածքներ կը բանայ ու կը հասնի մինչեւ բլուրի յարակը, հաւասարացնելով գետին մակերեսային, որ գետի ջուրերը հոսին փորուած ջրամբարին մէջ ու ըն-

Արքաշէս եւ Սմբար

ալելի ջուր մարակարարն քաղաքին: Այնուհետեւ Երուանդ կը կառուցէ միջնաբերդը, կ'ամրացնէ պարիսպներով եւ վարէն մինչեւ վեր երկաթէ սանդուխտներ շինել կու տայ, սանդուխտի ասփնճաններուն միջեւ ալ գաղղիի որոզայներ կը սարքէ, որպէսզի օդար մը թագաւորին դաւելու համար գաղղորէն բարձրանալու ժամանակ ծուղակը իյնայ:

Երուանդ այս նոր քաղաքը կը կոչէ իր անունով՝ Երուանդաշար, Արմափրէն ամէն ինչ կը տեղափոխէ հին, բացի՝ կուռքերէն: Այդ կոչման կ'ընէ պարզապէս իր անձնական ապահովութեան նպատակաւ, մտադրելով որ կուռքերը Երուանդաշար դրուելու պարագային կրօնական արարողութիւններու կամ գոհաբերութեան ժամանակ հոն հաւարուելիք բազմութեան մէջ քաղաքի ապահովութիւնը կը դժուարանայ: Երուանդ քաղաքէն դէպի Հիսիս, մօտ քառասուն ասպարէզ (մօտաւորապէս 7,5 Բմ.) հեռաւորութեան վրայ, Ախուրեանի ափին կը կառուցէ իր քաղաքին թիչ մը փորքը, զոր կը կոչէ Բագրատունի եւ Արմափրէն հոն կը փոխադրէ բոլոր կուռքերը ու կը տեղադրէ շինել փրուած մեհեաններուն մէջ, իր եղբ-

րը՝ Երուանդին ալ կը նշանակէ՝ քրմապետ: Երուանդ գետի հիսափակողը կը փակէ մեծ անտառ մը, զոր պարսպապարելով որսարգեյանոցն կը վերածէ, մէջը դնելով ամէն փրեսակ վայրի կենդանիներ՝ որսալու համար: Ան դարձեալ իր անունով, Արաքսի դիմացի ափին կը կառուցէ շար գեղեցիկ, չքնաղ քաղաք մը՝ Երուանդակերտը, բնակելի շէնքերը կանաչապարելով ծաղկանոցներով ու բուրաստաններով:

Սմբարի եւ Արքաշէսի կոչիչ Երուանդի դէմ

Այդ ժամանակ մանուկ Արքաշէս արդէն հասուն տղամարդ դարձած էր Պարսկաստանի մէջ: Իր դայեակը՝ Սմբար իր ռազմական հմտութեամբ շար քաջագործութիւններ կը կատարէր յօգուտ Պարսկաստանի եւ ջերմ համակրանքին կ'արժանանար արիւնքներու նախարարներուն, որոնք ալ կը բարեխօսէին իրենց թագաւորին որ Սմբարին արժանացնէ իր փափաքած պարգեւներուն: Պարսից թագաւոր սիրով կը համաձայնի եւ կը յանձնարարէ նախարարներուն, որ սորվին թէ ինչ կը ցանկանայ այդ քաջ մարդը: Նախարարները կը պատասխանեն,

Արքաշէս կը թագադրուի

ԲԱՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԿՈՐ ԱՇԽԱՐՀԸ 118 ԼՈՐԱՅՐ ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ ndaduryan@agbumhs.org

ԱՄԵԹԻՍՏ - ՄԵՂԵՍԻԿ

1908, Կ. Պոլիս: Ծարաթ օր է, Կիրակ-Նամուրքի ժամերգութեան պահը: Այդ խորհրդատու ժամը կ'ամբողջանայ իր հոգեշարժ շարականով «Եկեալքս ի մրաւնէլ արեգականս /Տեսար գոյս երեկոյիս»: 20-ամեայ Միսաթ Մեծարնեցը, բազուկները խաչանիշ, ծունկի եկած է խորանին առջեւ, պարուհաններէն ներթափանցող ու ջահերէն ծագող գոյներու փակ. ծիրանի, կապոյտ, բիւ, մեղեհիկ, զիւմրիք ու թարշիշ: Մահամերձ բանաստեղծի զգայուն հոգին բառերու կը վերածէ այդ «պահը հանդարտ» ու կը ծնի «Կիրակնուրքը»: Եկեղեցոյ մէջ Միսաթին սիրտը գրատող ամենէն աչքառու գոյներէն մէկն է «մեղեհիկ»ը: Ահա թերթուածին երրորդ տունը.

améthyste, ametiszt մանիշակագոյն քարը: Բառագիրական մանրամասնութիւններէն առաջ յիշենք, թէ ամեթիստը մինչեւ 19-րդ դար աշխարհի ամենաբարձր ու ամենաթանկագին քարերէն մէկն էր, համարժէք՝ ադամանդին: Երբ Պարզիկի մէջ կը գտնուին ամեթիստի մեծ հանքեր, կը բազմապարկուի անոր արտադրութիւնը ու կը նուագի գինը:

Ամեթիստը «quartz»ի մանիշակագոյն տեսակն է (SiO2): Որպէս կարծր քար կը նախընտրուի ու կը գործածուի ոսկերչութեան մէջ: Ան հին եգիպտացիներուն ամենէն սիրած ու յարգած քարերէն մէկն էր: Անգիտի մէջ Անգո-Սարսոն գերեզմաններու մէջ գտնուած են ամեթիստ ուլունքներ: Այս պարուական քարը ունի նաեւ ժամանակակից նշանակութիւն. ան Փեքորուար ամսոյն մէջ ծնածներուն քարն է:

նարէն «ամեթիստ» բառերը, բառացիօրէն «ան-գինով», «չհարբեցած», «Ա» ժխարկան մասնիկ + «մեթիստ», գինով (μεθός, մեթօ, գինովալ): «Չ» աշխարհի մէջ հաւաքը կար, թէ ամեթիստը կ'արգիլէ գինովութիւնը: Յօյն եւ հռովմէացի ազնուականներ խրախճանքներու ժամանակ ամեթիստ մարանիներ հագած կըլլային ու ամեթիստէ շինուած կամ զարդարուած բաժակներէն կը խմէին գինին: Յովհաննու Յայրնութեան մէջ (Գլ. 21) ամեթիստը երկնային Երուսաղէմի պարսպին 12-րդ ու վերջին հիմն է. «Եւ քաղաքին պարսպին հիմքը ամէն տեսակ պարուական քարերով զարդարուած էին. առաջին հիմքը յասպիս էր, երկրորդը շափուլայ, երրորդը քաղկեդոն, չորրորդը զմրուխ... երկուրորորորոր... ամեթիստ»: Կաթոլիկ կղերականներ ասանդականօրէն ամեթիստ մարանի մը կը հագուին որպէս պարուանջան:

Ստրուգաբանութիւնը կը յիշէ, թէ դար մը առաջ լեզուաբան Հինքարեանն էր, որ յարակացուցած էր «մեղեհիկ»ին յունական ծագումը. «մեղիփիփիս լիթոս» (μελιττιφισ

Հայեր, չէ՞ք ուզեր իբրեւ կամաւոր մասնակցի Արմենիայի ազատագրման պայքարին...

Արմենիան ինչ ընենք, մենք թանկագին բարձր Ամեթիստի երկիրը կը փնտռենք:

Նախքան Առաջին կու գայ «մեյի» բառն -մեյր- ու կը նշանակէ մեղրով խառնուած գինի: Երկրորդ արմարը (լիթոս, lithos, քար, գոհար, ակն, վեմ) այն բառն է, որմէ յառաջ եկած է երկուպահներու lithographic (վիճագրութիւն) բառը:

գունատը շողեր եւ «ոսկի թելերուն պլուած» խունիկի մշուշ: Վերացումի այդ պահուն կը ծնին «Կիրակնուրք»ին վերջին տողերը.

«Նոզիս թիչ թիչ կը թաղուի անուրջին մէջ այս ջնար»
«Յուշիկ փախցող իրիկուան, ծիրանի լոյսն է գուարթ»: